

Е. В. Мамонтова

orcid.org/0000-0003-2761-8217

*доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних теорій*

Національного університету «Одеська юридична академія»

А. І. Кормич

orcid.org/0000-0002-2496-1186

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри загальної теорії права і держави*

Національного університету «Одеська юридична академія»

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ: ПРОБЛЕМИ, НАПРЯМКИ, ЗАВДАННЯ

Вступ. Сьогодні ключовим чинником, що визначає існування України як суверенної, незалежної, демократичної держави та суб'єкта міжнародних відносин, стала військова агресія РФ. Війна об'єднала українське суспільство навколо цінностей гідності, свободи, незалежності. Українці своїм мужнім супротивом довели непохитну вірність європейському вибору. Все це не могло не позначитись на активізації міжнародних контактів України на багатьох напрямках: від безпекових ініціатив до гуманітарної підтримки. Політика демократичного співтовариства щодо України отримала новий поштовх. Колосальні екзистенційні та матеріальні втрати, що несе Україна в цій війні, змусили цивілізований світ переглянути підходи та пріоритети у сфері безпеки та по новому подивитись на місце України в системі колективної безпеки. Нині чільною складовою відносин Києва, Вашингтону та Брюсселя є спільне протистояння російській експансії, політична солідарність і воєнна та фінансово-економічна підтримка України. Наша країна тривалий час тримає оборону східного флангу демократичного світу, «приймаючи на себе удар усієї воєнної потуги країни-агресора. Сьогодні від Збройних Сил України залежить, перед усім, майбутнє Європи. У цьому геополітична значимість, ексклюзивність і пріоритетність євроінтеграції України», – слушно відзначено у аналітичній доповіді авторського колективу Центру Разумкова та Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка «Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи» (Національна безпека і оборона, 2022, с. 2–3).

Нині, як ніколи, не зважаючи на виклики воєнного часу, наша країна наблизилась до реалізації стратегічної мети – набуття членства в Європейському Союзі. 14 грудня 2023 року Рада Європейського Союзу прийняла рішення розпочати переговори щодо вступу України до ЄС. А вже 1 лютого 2024 року ЄС офіційно схвалив пакет фінансової допомоги на 50 мільярдів євро Україні, що стало додатковим поштовхом для системних реформ в нашій державі у рамках євроінтеграційного треку. Набирає обертів і багатостороння співпраця України з країнами-партнерами членами НАТО у військово-оборонній сфері. На цьому шляху слід задіяти усі можливі інструменти і механізми, серед яких надзвичайним потенціалом у забезпеченні безпекової стратегії наділений формат співпраці України з міжнародними організаціями.

Загальна характеристика існуючого наукового доробку та окреслення недостатньо вирішених питань. Не випадково, саме ця проблематика постійно знаходиться у зоні уваги політиків, громадських діячів, представників експертного середовища. Зокрема, спроби окреслити напрямки, виявити проблеми, визначити перспективи співпраці України з міжнародними організаціями містяться у працях таких вітчизняних науковців, як Р. Войтович, О. Довгаль та Є. Фоміна, Д. Денісова Ю. Древаль, Л. Колінець, А. Мокій та Т. Яхно, Т. Свида, О. Скрипник, Т. Стройко, Є. Суліма, М. Щепелев та ін. У більшості цих публікацій міжнародні

організації переважно розглядаються або як суб'єкти глобальних економічних процесів, або у контексті стандартів міжнародного права.

Окремо слід відзначити також і низку ґрунтовних колективних досліджень, присвячених проблемам та перспективам співпраці нашої країни з міжнародними організаціями в умовах глобалізації – «Інноваційний потенціал України в міжнародних відносинах» (Харків, 2014), «Регіональні стратегії США і Європи: зовнішньополітичний і безпековий вимір» (Київ, 2018), «Глобальні тренди міжнародних відносин» (Київ, 2020) тощо.

Останнім часом активізувався науковий пошук у напрямку дослідження теоретичних і прикладних проблем комунікації ЄС, НАТО та європейських регіональних міжнародних організацій з країнами-партнерами, і, перед усім, з Україною. Праці даної тематики представлені, зокрема, такими колективними публікаціями, як: «Європейська та євроатлантична інтеграція» (Херсон, 2016), «Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи реалізації (2014–2022 рр.)» (Ужгород, 2022), «Європейські комунікації» (Київ, 2021), «Державна політика у сфері європейської інтеграції України: теорія, методологія, практика» (Харків, 2020) тощо.

Втім, питання підвищення ефективності співпраці України з міжнародними організаціями в умовах нових глобальних викликів, пов'язаних із переформатуванням всієї системи міжнародних відносин, потребують поглибленого аналізу в науковій літературі.

Метою даної статті є визначення ключових векторів та проблем співпраці України з міжнародними організаціями, актуалізованих в умовах російсько-української війни на етапах гібридної агресії і, особливо, повномасштабного вторгнення.

Методологія. Концептуальні засади вибудовуються за допомогою використання комплексу статистичного, компаративістського та прогностичного методів дослідження даної теми. Вони дозволяють оцінити реальний стан міжнародної співпраці, співставити ступінь ефективності взаємодії різних організацій та спрогнозувати перспективи її подальшого розвитку.

Етапи становлення системи міжнародних організацій та місце в ній України. Міжнародні відносини реалізуються через взаємодію їх суб'єктів. До суб'єктів міжнародних відносин належать держави, нації, народи, соціальні спільноти, політичні партії, громадські організації та рухи, а також міжнародні організації (далі – МО). Особливістю МО як суб'єктів системи міжнародних відносин є те, що вони, поряд з державами та їх галузевими інституціями, є повноправними регуляторами цих відносин. Більш того, свої регулюючі функції МО виконують на наднаціональному рівні. Таким чином, через залучення в упорядкований процес величезної кількості держав МО здійснюють безпосередній вплив на розвиток і зміст міжнародних відносин.

Система міжнародних організацій, у витоків якої стояли воєнні союзи держав, історія яких нерозривно поєднана з історією Європи і Світу, пройшла певні етапи становлення і розвитку. Її формування бере початок з середини XIX століття. Перший етап (1850 – середина 1940-х рр.) пов'язаний із започаткуванням та розвитком практики взаємодії міжнародних організацій. Другий етап (1945 – кінець 1950-х рр.) позначений формуванням Організації Об'єднаних Націй як системного утворення. Специфікою третього етапу (1960 – кінець 1980-х рр.) стала активізація регіонального чинника в процесі утворення й поширення МО. Четвертий етап (з початку 1990-х років – 2010-і рр.) пов'язаний із відновленням єдиної системи міжнародних відносин внаслідок розпаду світової соціалістичної системи. П'ятий етап (середина 2010 рр. по теперішній час) відзначається тектонічними змінами у світовому політичному порядку, втратою впливу та дієвості МО в сфері діяльності по регулюванню конфліктів та пошуком нових форм міжнародної взаємодії.

Україна є повноправним учасником всіх етапів формування і розвитку системи міжнародних організацій. Наша країна стояла у витоків Організації Об'єднаних Націй. В 1945 р. ще як Українська Радянська Соціалістична Республіка вона виступила однією з держав-засновниць ООН, а з 1991 р. участь України у діяльності ООН була визнана одним із пріоритетних напрямів зовнішньої політики держави. ООН в Україні співпрацює з урядом і народом України з метою розбудови культури гідності, завдяки розумінню та повазі до прав людини, для забезпечення миру та перетворень в Україні.

З набуттям незалежності Україна пройшла динамічний шлях по входженню на правах рівноправного партнера у систему міжнародних відносин. Важливим напрямком цієї стратегії стало набуття членства у багатьох міжнародних організаціях, в тому числі і регіональних. За результатами аналітичного дослідження Є. Доронцевої, за 30 останніх років Україна уклала та приєдналася в межах 55 блоків та союзів до 1996 міжнародних законодавчих актів. Крім того, Україна долучилась до «46 міжнародних стандартів і правил, які були розроблені для нормування певних сфер» (Доронцева, 2022).

За даними Міністерства закордонних справ (МЗС), станом на 1 січня 2022 року Україна є членом 81 міжнародної організації (ЕДР МО, 2022). У більшості з них (69 організацій) Україна має статус повноправного члена. Це дає нашій країні право брати участь у роботі МО на постійній основі, зокрема голосувати на засіданнях, формувати порядок денний, готувати стратегії розвитку, розробляти спільно з іншими учасниками організації міжнародні документи, імплементувати стандарти, розроблені в межах компетенції організації, тощо.

У таких організаціях, як Світова асоціація автомагістралей, Європейська організація ядерних досліджень та Генеральна конференція з мір і ваг Україна є асоційованим членом. А у роботі ще трьох (Міжнародна організація цивільної оборони, Міжнародна організація з франкофонії та Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму), – приймає участь в статусі спостерігача. «Асоційоване членство передбачає участь у роботі органів міжнародної організації, сплату членських внесків, укладення міжнародних договорів у межах організації тощо. Статус спостерігача дає країні право брати обмежену участь у діяльності організації, але не дозволяє голосувати під час засідань або пропонувати рішення» (Доронцева, 2022). Втім, і статус асоційованого членства, і статус спостерігача дають обмежене право участі у діяльності міжнародної організації у порівнянні зі статусом повноправного членства.

Основні виклики, що постали перед системою міжнародних організацій в сучасних умовах та шляхи вирішення проблем. Події останніх 10-ти років, пов'язані з агресією РФ на території нашої держави, спричинили потребу радикального переформатування взаємодії в системі міжнародних організацій. Так, маючи найбільшу кількість міжнародних документів в рамках співпраці з СНД (944 одиниці) і будучи однією з його засновниць, Україна так і не стала членом організації, не взяла на себе зобов'язання країни-члена, не підписала рішення про ухвалення статуту організації, а вже у 2018 році Україна остаточно вийшла із усіх статутних органів СНД. Втратили чинність або були денонсовані 71 документ (ЕДР МО, 2022), 509 документів так і не були ратифіковані Україною (Доронцева, 2022). В серпні 2022 р. наша держава розірвала 71 угоду, що складає майже 20% від їх загальної кількості. Серед них чільні групи договорів, з яких наша країна вийшла, стосуються організаційних питань та сфери безпеки (22 та 12 – відповідно), економічної співпраці (розірвано 11 договорів), авіаційної сфери (2 з 3-х) та енергетиці (4 з 10-ти). Водночас «Україна не вийшла із жодної угоди, яка стосується зв'язку і міжнародного сполучення, міграційної політики, захисту прав людини, охорони здоров'я, уніфікації правил та дозвільних документів, будівництва і архітектури, екології (Доронцева, 2022). Сьогодні цей процес триває, але він має бути пришвидчений для остаточного виходу з об'єднання, фактично підпорядкованого країні-агресору. Україна має перейти до двосторонніх угод лише з тими країнами пострадянського простору, які реально засудили агресію РФ проти нашої держави, надають нам фактичну допомогу в цих критичних умовах та підтримують на міжнародному рівні, перед усім в ООН.

Серед організацій країн пострадянського простору єдине об'єднання, що спирається на міжнародні договори України є Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ. Остання була створена в 1997 році Грузією, Україною, Азербайджаном та Молдовою. (Статут підписано Україною у 2006 році).

В багатьох значущих міжнародних організаціях Україна є повноправним членом. Так, основними сферами співробітництва України з ООН є екологія (39 документів), захист прав людини (34 документи) та безпека (36 документів), міжнародне судочинство (30 документів). Щодо Ради Європи, то ключовими векторами співробітництва України з цією організацією є захист прав людини (28 документів), правоохоронна діяльність (21 документ), сфера інформаційної політики та культури (19 документів).

Активно співпрацює Україна із такими МО, як Європейський Союз, НАТО, ОБСЄ, Міжнародна організація праці, ЮНЕСКО, Світова Організація Торгівлі (СОТ), Всесвітня медична асоціація, Міжнародна морська організація, Всесвітній поштовий союз, Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності, Гаазька конференція з міжнародного приватного права, Міжнародна організація цивільної авіації, Рада митного співробітництва, Міжнародна організація з міграції, Євратом, Організація Чорноморського економічного співробітництва.

Кількісний аналіз документів, підписаних Україною з різноманітними міжнародними міжурядовими організаціями, дозволяє визначити ключові сфери співробітництва нашої країни з ними. Це, перед усім, є сфера безпеки, соціальна політика, співробітництво в економічній і торгівельній галузях, інформаційна політика і культура. Кількість міжнародних документів, які Україна уклала або до яких приєдналася у кожному з цих напрямків, перевищує сотню.

Слід визначити сфери співробітництва України по найбільш активним векторам співпраці з міжнародними організаціями, які не тільки не втрачають значення, а, навпаки, підвищують свою роль в умовах війни, розв'язаної РФ проти України.

Перед усім, це сфера безпеки (всього 219 документів), що включає такі вектори, як: участь України у миротворчих місіях та військових навчаннях; роззброєння і обмеження використання зброї масового знищення; безпека на морі; кібербезпека; спільна протидія надзвичайним ситуаціям. Як зазначено у аналітичному дослідженні Є. Доронцевої, ряд міжнародних документів у цій сфері Україна поділяє із ООН (36 документів) і НАТО (21 документ). Крім того, в безпековій сфері Україна співпрацює з Міжнародною морською асоціацією (13 документів, які стосуються переважно безпеки на морі), ЄС (8 документів), ОБСЄ (7 документів) Радою Європи (5 документів) та Чорноморським економічним співробітництвом (2 документи)» (Доронцева, 2022). Але саме в цій сфері виявились недоліки і прогалини, що не змогло впровадити превентивні засоби для російської агресії. Тож особливо в останні два роки, після повномасштабної фази війни, йде інтенсивний пошук нових моделей безпекових гарантій.

Основні вектори співробітництва України з міжнародними організаціями у сфері соціальної політики (загалом 178 документів) включають вирішення таких проблем, як зайнятість та соціальний захист працівників. Тут пальму першості отримала Міжнародна організація праці (МОП), з якою Україна ратифікувала 140 конвенцій, а також підписала міжнародні договори (один пакт і одну угоду) щодо соціального захисту і забезпечення. Крім МОП у сфері соціального захисту Україна активно співпрацює з Радою Європи (11 документів). Ця сфера залишається важливою, бо війна спровокувала появу великої кількості біженців з України або внутрішньо переміщених осіб, які потребують великого обсягу фінансової і гуманітарної підтримки.

В економічній сфері (всього 158 документів) ключовими напрямками співробітництва України з міжнародними організаціями виступають: інвестиційна діяльність; фінанси; умови торгівлі з країнами окремих регіонів. Угоди в економічній сфері Україна має з СОТ (12 документів), ГУАМ та ЄБРР (по 7 документів з кожною організацією) (Доронцева, 2022). Ця сфера є і залишиться пріоритетною і для післявоєнного відродження нашої держави.

У сфері інформаційної політики, культури і спорту (всього 109 документів) можна виділити такі напрямки співробітництва України з міжнародними організаціями, як розвиток культурних зв'язків між країнами; захист культурної спадщини та охорона пам'яток; захист авторських прав на твори мистецтва; боротьба із зловживаннями у спорті. Зокрема, у сфері культури і охорони пам'яток Україна співпрацює з Радою Європи (20 документів), ООН (17 документів) та ЮНЕСКО (10 документів).

Крім вищезазначених напрямків Україна активно співпрацює з міжурядовими міжнародними організаціями в таких сферах, як: захист прав людини (79 документів); охорона здоров'я (75 документів); екологія (71 документ); міжнародне судочинство (69 документів); правоохоронна система (61 документ); зв'язок і міжнародне сполучення (61 документ); наукове співробітництво (46 документів); уніфікація правил і дозвільних документів (46 документів); митне і податкове співробітництво (42 документи); енергетика (36 документів); міграційна політика (36 документів); інші (75 документів). Ця проблематика є постійним пріоритетом і стратегічним напрямком співпраці України з міжнародними організаціями.

У світлі теперішніх подій вкрай актуальним для України стає питання співробітництва з військовими союзами. Метою даних МО є підвищення обороноздатності країн-учасниць та упередження можливої військової агресії проти них. Формами співробітництва країн у сферах оборони і безпеки, як правило, у мирний час виступають організації спільних навчань, уніфікація стандартів озброєнь, обмін досвідом. У разі збройної агресії країни-союзники здійснюють всіляку підтримку наданням озброєння, відправкою військового контингенту, допомогою гуманітарного характеру.

Найважливішим партнером України у сфері безпеки і оборони з 1991 року виступає Північноатлантичний Альянс – НАТО. На сьогодні між Україною і НАТО підписаний 21 міжнародний договір. Найважливіші між них – Хартія про особливе партнерство від 1997 року та Декларація про її доповнення від 2009 року. У цих документах було не тільки задекларовано принципи та зобов'язання сторін, але підтверджено намір України щодо поглиблення військової реформи, зокрема у напрямку приведення ЗСУ до стандартів НАТО. Наша країна вступила в програму НАТО «Партнерство заради миру», спрямовану на реформування збройних сил країн-учасниць та поглиблення відносин у сфері безпеки та оборони.

Решта угод Україна – НАТО торкаються таких питань, як участь українського контингенту у місіях та навчаннях Альянсу. Зокрема, до 24 лютого 2022 року представники ЗСУ активно залучались до ключових операцій та місій НАТО у Афганістані, Косово тощо. Тільки за період 2019–2021 рр. було проведено понад 30 спільних військових навчань. До цього масиву договорів Україна – НАТО додаймо також спеціалізовані угоди зі співпраці у сферах медичної реабілітації, інформаційного партнерства, кодифікації, обміну даними тощо.

Одним з найважливіших напрямків співпраці України з Північно-Атлантичним Альянсом була і залишається уніфікація українських військових стандартів із стандартами НАТО. Адже саме їх імплементація є одним із визначальних кроків та умовою для вступу України в Альянс. Як зазначають спостерігачі, на початок 2022 року Україна впровадила 19% від даних стандартів від їх загальної кількості 292.

Говорячи про співробітництво України з Альянсом не можливо уникнути геополітичного контексту. Добре відомо, що прагнення нашої країни до отримання плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ) неодноразово зустрічало на своєму шляху активний супротив РФ та блокувалось певними, доволі впливовими, політичними колами в середині самої країни. Через анексію РФ Криму та окупацію частини Донецької та Луганської областей у 2014 р. Верховна Рада України скасувала позаблоковий статус України, який був прописаний у Конституції 1996 року. А у 2019 році внесено зміни до Конституції щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО. Після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну 3 жовтня 2022 року Президент України, за прикладом Швеції та Фінляндії, підписав заявку на пришвидшений вступ України до НАТО без ПДЧ. Заявку вже підтримали 10 країн Альянсу.

Стандарти НАТО – не єдині, які наполегливо імплементує Україна. Ми активно співпрацюємо із професійними асоціаціями та організаціями зі стандартизації. В рамках співробітництва з дев'ятьма МО наша країна імплементувала 46 міжнародних правил і стандартів. Більшість з них торкаються фінансової сфери (IASB), митної справи (Incoterms), сфери електрозв'язку (MCE) та безпосередньо Міжнародної організації зі стандартизації (ISO).

Найважливішим напрямком міжнародного співробітництва для України є співпраця з організаціями європейських країн. Ключовими партнерами нашої країни на Європейському континенті виступають Європейський Союз, Рада Європи, ОБСЄ. «Загалом, Україна співпрацює з двадцятьма чотирма організаціями Європи і має з ними 221 міжнародний документ. У тринадцяти європейських організаціях Україна є повноправним членом, ще в одній – Європейській організації з ядерних досліджень (CERN) – асоційованим членом. У десять європейських організацій Україна не входить, але має з ними угоди та розвиває співпрацю. До останніх належить ЄС, Європейське агентство авіаційної безпеки (EASA), Євратом, Європейське космічне агентство, та інші» (Доронцева, 2022).

З ЄС, як ключовим партнером України, підписано 31 міжнародну угоду про співробітництво. Серед найважливіших документів слід назвати угоди про асоціацію між Україною та

ЄС; про спрощення оформлення віз (т. зв. шенгенські угоди); про спільний авіаційний простір; про вантажні перевезення автомобільним транспортом, угоду про т. зв. «митний безвіз», а також закони про приєднання до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами та Конвенції про процедуру спільного транзиту. Україна співпрацює з ЄС також у питаннях безпеки і оборони, правоохоронної діяльності, цивільної безпеки, а також у сфері науки і технологій.

В цілому, з міжнародними міжурядовими організаціями країн Європи Україна найактивніше співпрацює у сфері захисту прав людини (27 документів); економіки й торгівлі (24 документи); інформаційної політики, культури і спорту (23 документи); правоохоронної діяльності (23 документи); сфері безпеки (20 документів); у митному і податковому співробітництві (10 документів); екології (9 документів); публічного управління та адміністрування (9 документів); енергетики (8 документів); міграційної політики (8 документів) тощо (ЕДР МО, 2022). Зокрема, в сфері захисту прав людини Україна ратифікувала всі ключові конвенції Ради Європи, що торкаються питань протидії торгівлі людьми, скасування смертної кари, захисту гендерного рівноправ'я.

Висновки. Таким чином відзначимо, що, говорячи про співпрацю України з МО, сьогодні не можна залишити поза увагою низку проблем, які з особливою гостротою проявились у зв'язку із повномасштабною агресією РФ проти нашої країни. Мова йде про неспроможність системи міжнародної безпеки запобігати і протидіяти збройним конфліктам. Так, з 24 лютого 2022 року ми зіткнулись з активною практикою використання державою-агресором права вето для блокування рішень у Раді безпеки ООН. Також через постійні перешкоди з боку російського окупаційного корпусу була згорнута робота спеціальної моніторингової місії ОБСЄ, що слід розцінювати як прояв слабкості, ненадійності та бездіяльності. Не виправдала надій і така організація як Міжнародний Червоний Хрест у захисті наших військовополонених і цивільного населення. Ці та інші приклади стали справжнім лакмусом того, що уся світова колективна безпекова система потребує суттєвого реформування, а, можливо, і переформатування.

З іншого боку, повномасштабна війна позначилась на зростанні міжнародної підтримки України і пожвавленні певних інтеграційних процесів. Серед них відзначимо, перед усім, прискорення процедури отримання Україною статусу кандидата у члени ЄС та реальну, а не декларативну інтеграцію з НАТО.

Для успіху на шляху інтеграції до простору європейської цивілізації та її інституціонального закріплення Україні потрібно виконати низку завдань. Зокрема, умовами вступу до НАТО, поряд з прискоренням впровадження стандартів Альянсу у військовій сфері, українське суспільство на чолі з урядом повинно: запровадити стійку, засновану та сталих інституціях, демократію; значно знизити рівень корупції. Дорожньою картою євроінтеграційного треку передбачено остаточне здійснення українською владою семи блоків реформ: завершення судової та антикорупційної реформи; приведення національного законодавства про боротьбу з відмиванням коштів у відповідність до стандартів FATF та реформування правоохоронних органів; завершення реформи законодавства про нацменшини тощо.

Отже, в умовах повномасштабної агресії РФ перед Україною постала невідкладна робота з посилення свого нормативно-інституціонального статусу як суб'єкту міжнародних відносин, що передбачає активізацію співпраці з міжнародними організаціями, перед усім у напрямку європейської та євроатлантичної інтеграції. Це шлях створення безпекового середовища для України, Європи і всього світу у прогресивному цивілізаційному розвитку.

Література

Доронцева Є. Між радянським минулим та європейською інтеграцією. *Вокс Україна*. 19.10.2022. URL: <https://voxukraine.org/mizh-radyanskym-mynulym-ta-yevropejskoyu-integratsiyeyu-oglyad-spivpratsi-ukrayiny-z-mizhnarodnymy-organizatsiyamy-ta-spilnotamy-derzhav>.

Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/uchast-u-mizhnarodnih-organizaciyah>

Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи: аналітична доповідь. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 1-2 (187-188). С. 1-132.

References

- Dorontseva, Ye. (2022,10,19) Mizh radianskym mynulym ta yevropeiskoju intehratsiieiu [Between the Soviet past and European integration]. *Voks Ukraina*. Retrieved from URL: <https://voxukraine.org/mizh-radianskym-mynulym-ta-yevropejskoyu-integratsiyeyu-oglyad-spivpratsi-ukrayiny-z-mizhnarodnymy-organizatsiyamy-ta-spilnotamy-derzhav>. [in Ukrainian]
- Yedynyi derzhavnyi reiestr Mizhnarodnykh orhanizatsii, chlenom yakykh ye Ukraina (2022) [The single state register of international organizations of which Ukraine is a member]. Retrieved from URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/uchast-u-mizhnarodnih-organizaciyah>. [in Ukrainian]
- Ukraina na shliakhu do YeS: realii i perspektyvy. Analychna dopovid (2022) [Ukraine on the way to the EU: realities and prospects: analytical report]. *Natsionalna bezpeka i oborona*. 1–2 (187–188), 1–132. [in Ukrainian]

Анотація

Мамонтова Е. В., Кормич А. І. Співпраця України з міжнародними організаціями в умовах російської агресії: проблеми, напрямки, завдання. – Стаття.

У статті розглянуто питання підвищення ефективності співпраці України з міжнародними організаціями в умовах нових глобальних викликів, пов'язаних із переформатуванням всієї системи міжнародних відносин. Визначено ключові вектори та проблеми співпраці України з міжнародними організаціями в умовах російської агресії. Показано особливості міжурядових міжнародних організацій як суб'єктів системи міжнародних відносин. Окреслено етапи становлення і розвитку системи міжнародних організацій. Показано місце та роль України у її функціонуванні. Сучасний етап відзначається тектонічними змінами у світовому політичному порядку, втратою впливу та дієвості міжнародних організацій в сфері врегулювання конфліктів та пошуком нових форм міжнародної взаємодії.

Систематизовано дані щодо участі України у міжнародних організаціях на основі критеріїв кількості угод та сфер діяльності. До організацій, із якими Україна має найбільше спільного міжнародного законодавства, входять ООН, Рада Європи. Активно співпрацює Україна із такими міжнародними організаціями, як ЄС, НАТО, ОБСЄ, Міжнародна організація праці, ЮНЕСКО, Світова Організація Торгівлі (СОТ), Всесвітня медична асоціація, Міжнародна морська організація, Всесвітній поштовий союз тощо. Найбільш активним векторам співпраці України з міжнародними організаціями є розвиток сфер безпеки, соціальної політики, економіки, інформаційної політики, культури і спорту, захист прав людини; охорона здоров'я; екологія; міжнародне судочинство тощо.

Окремо розкрито специфіку співпраці з міжнародними організаціями пострадянських країн у фокусі збройної агресії РФ проти України. Відзначено пришвидшення процесу замороження співпраці з міжнародними організаціями, діяльність яких тісно пов'язана із Москвою та паралельну актуалізацію питання співробітництва з військовими союзами демократичного світу, зокрема НАТО. Ключовими партнерами нашої країни на Європейському континенті виступають Європейський Союз, Рада Європи, ОБСЄ.

Показано, що повномасштабна агресія РФ проти України довела неспроможність системи міжнародної безпеки запобігати і протидіяти збройним конфліктам. Світова колективна безпекова система потребує суттєвого реформування, а, можливо, і переформатування. З іншого боку, повномасштабна війна позначилась на зростанні міжнародної підтримки України і пожвавленні певних інтеграційних процесів. Серед них відзначено, перед усім, прискорення процедури отримання Україною статусу кандидата у члени ЄС та реальну, а не декларативну інтеграцію з НАТО. У цьому контексті головним завданням України сьогодні є невідкладна робота з посилення свого нормативно-інституціонального статусу як суб'єкту міжнародних відносин, що передбачає активізацію співпраці з міжнародними організаціями, перед усім у напрямку європейської та євроатлантичної інтеграції.

Ключові слова: Україна, міжнародні організації, міжнародна співпраця, військова агресія, НАТО, ЄС.

Summary

Mamontova E. V., Kormych A. I. Cooperation of Ukraine with international organizations in the conditions of russian aggression: problems, directions, tasks. – Article.

The article examines the issue of increasing the effectiveness of Ukraine's cooperation with international organizations in the context of new global challenges associated with reformatting the entire system of international relations. The key vectors and problems of Ukraine's cooperation with international organizations in the conditions of russian aggression are identified. Features of intergovernmental international organizations as subjects of the system of international relations are shown. The stages of formation and development of the system of international organizations are outlined. The place and role of Ukraine in its functioning is shown. The current stage is marked by tectonic changes in the world political order, the loss of influence and effectiveness of international organizations in the field of conflict regulation, and the search for new forms of international interaction.

Data on Ukraine's participation in international organizations based on the criteria of the number of agreements and spheres of activity have been systematized. The top three organizations with which Ukraine has the most common international legislation include the UN, the Council of Europe and the CIS (Commonwealth of Independent States). Ukraine actively cooperates with such international organizations as the EU, NATO, OSCE, International Labor Organization, UNESCO, World Trade Organization (WTO), World Medical Association, International Maritime Organization, Universal Postal Union, etc. The most active vectors of Ukraine's cooperation with international organizations are the development of the spheres of security, social policy, economy, information policy, culture and sports, protection of human rights; health care; ecology; international justice, etc.

The specifics of cooperation with international organizations of post-Soviet countries in the focus of armed aggression of the Russian Federation against Ukraine are separately disclosed. The acceleration of the process of freezing cooperation with international organizations whose activities are closely related to Moscow and the parallel actualization of the issue of cooperation with the military alliances of the democratic world, in particular NATO, were noted. It is shown that the key partners of our country on the European continent are the European Union, the Council of Europe, and the OSCE.

It is shown that the Russian Federation's full-scale aggression against Ukraine proved the inability of the international security system to prevent and counter armed conflicts. The global collective security system needs significant reformation, and possibly reformatting. On the other hand, the full-scale war affected the growth of international support for Ukraine and the revitalization of certain integration processes. Among them, above all, the acceleration of the procedure for Ukraine to obtain the status of a candidate for EU membership and real, rather than declarative, integration with NATO were noted. In this context, the main task of Ukraine today is urgent work to strengthen its normative and institutional status as a subject of international relations, which involves intensifying cooperation with international organizations, primarily in the direction of European and Euro-Atlantic integration.

Key words: Ukraine, international organizations, international cooperation, military aggression, NATO, EU.